

Aktivnosti zastupnika Republike Hrvatske u Europskom parlamentu u iskorištavanju EU fondova

Nikolić, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:865603>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

**STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ JAVNE UPRAVE**

Antonija Nikolić

**AKTIVNOSTI ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE U
EUROPSKOM PARLAMENTU U ISKORIŠTAVANJU EU FONDOVA**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Tijana Vukojičić Tomić

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisala rad Aktivnosti zastupnika Republike Hrvatske u Europskom Parlamentu u iskorištavanju EU fondova.

U njegovoj izradi nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Antonija Nikolić

Sadržaj

1. Uvod.....	2
2. Obilježja Europskih fondova	4
2. 1. Pregled fondova Europske unije.....	6
2. 2. Metode raspoređivanja sredstava iz fondova	8
3. Europski Parlament.....	12
3. 1. Funkcije Europskog parlamenta	14
3. 2. Izbori za EU Parlament	15
4. Djelovanje zastupnika u EU Parlamentu	18
4. 1. Način rada EU Parlamenta	18
4. 2. Djelovanje europskih zastupnika	21
5. Aktivnosti hrvatskih zastupnika u Parlamentu.....	23
5. 1. Članstvo u odborima i izaslanstvima	23
5. 2. Rad hrvatskih predstavnika	24
6. Rad hrvatskih predstavnika na dodjeljivanju sredstava od EU fondova	28
6. 1. Djelovanje unutar odbora europskog parlamenta.....	28
6. 2. Suradnja s drugim zastupnicima iz susjednih i sličnih regija.....	33
6. 3. Praćenje provedbe fondova EU kroz angažman hrvatskih zastupnika	34
7. Zaključak.....	37
Literatura	39

1. Uvod

Europski parlament je jedina institucija unutar Europske Unije¹ čiji se članovi neposredno biraju na temelju volje građana unije na neposrednim i slobodnim izborima. Europski parlament je predstavničko tijelo jer je svrha zastupnika da obavljanjem dužnosti pri europskom predstavničkom tijelu predstavljaju sve građane zemalja članica Europske unije. Europsko predstavničko i zakonodavno tijelo se sastoji od ukupno 705 zastupnika, a hrvatske građane u ovom trenutku predstavlja 12 hrvatskih europskih zastupnika koji su dobili povjerenje na izborima s očekivanjem da će zastupati interese hrvatskih i europskih građana koji su im povjerili mandat.

U vremenu tijekom dosadašnjeg članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji održana četiri izbora za hrvatske zastupnike u Europskom parlamentu. Na izborima 2013. birano je 12 zastupnika, na izborima 2014. birano je 11 zastupnika, a nakon izbora 2019. izabrano je 11 zastupnika, no izlaskom Ujedinjenog Kraljevstva iz EU, trenutno Hrvatsku predstavlja 12 zastupnika koliko ih je i izabrano 2012. godine. Zastupnici u Europskom parlamentu ne dijele se prema nacionalnoj pripadnosti, već prema političkim grupacijama i zastupaju interese svih građana Europske unije. Međutim, za hrvatske zastupnike je bitno mišljenje hrvatske javnosti i njihov ugled među građanima te njihova dobrobit pa je stoga za njih važno aktivno raditi na poticanju i lobiranju dodjeljivanja sredstava iz EU fondova za Hrvatsku i projekte na području Hrvatske.

Cilj rada jest istražiti ulogu koju su imali hrvatski zastupnici prilikom procesa upravljanja i raspoređivanja sredstava iz europskih fondova. Kroz detaljno istraživanje, rad će identificirati najvažnije karakteristike i metode raspoređivanja sredstava europskih fondova, analizirati funkcije i način rada Europskog parlamenta, te istražiti aktivnosti zastupnika s posebnim fokusom na hrvatske zastupnike. Osim toga, rad će razmotriti njihov doprinos u odborima i izaslanstvima te suradnju s drugim zastupnicima, kako bi se osigurala efikasna implementacija sredstava iz EU fondova.

¹ Službena stranica Europske unije (2024) dostupno na: https://european-union.europa.eu/index_hr

Svrha ovog rada je analizirati ulogu i funkcionalnost Europskog parlamenta, s posebnim naglaskom na djelovanje zastupnika u kontekstu upravljanja i raspoređivanja sredstava iz europskih fondova. Rad istražuje ključne aspekte rada Europskog parlamenta, uključujući njegove funkcije, metode izbora zastupnika te specifične aktivnosti koje provode zastupnici. Kroz detaljan pregled europskih fondova i metoda raspoređivanja sredstava, rad pruža uvid u način na koji se financijski resursi upravljaju i koriste unutar Europske unije. Posebna pažnja posvećena je djelovanju hrvatskih zastupnika, njihovoj ulozi u odborima i izaslanstvima, te suradnji s drugim zastupnicima iz susjednih i sličnih regija. Rad također istražuje kako hrvatski zastupnici prate provedbu fondova EU te njihov doprinos učinkovitim korištenju tih sredstava. Na temelju analize, rad donosi zaključke o važnosti i utjecaju Europskog parlamenta i zastupnika na procese odlučivanja i implementacije politika unutar EU, s posebnim osvrtom na hrvatski kontekst.

2. Obilježja Europskih fondova

Europska unija je već nekoliko desetljeća jedan od glavnih aktera u međunarodnoj suradnji i najveći donator razvojne pomoći u svijetu. Kako bi podržala svoju politiku financiranja i razvoja brojnih projekata unutar Unije te kako bi provodila kohezijsku politiku kojom nastoji ujednačiti gospodarski razvoj unutar svojih zemalja članica, EU je razvila širok raspon financijskih instrumenata koji se fakultativno nazivaju programima pomoći EU-a ili europskim fondovima. Neki od tih instrumenata prilagođeni su specifičnim razvojnim prioritetima država korisnica. Drugi su osmišljeni *ad hoc* kako bi ciljale na neposredne potrebe zemalja i regija partnera.²

U Hrvatskoj je taj proces financijske potpore započeo s neovisnošću zemlje. U svakoj fazi Europska unija je svoju podršku prilagođavala potrebama zemlje. Europska unija sada nudi sredstva Hrvatskoj kao redovitoj članici Europske Unije kako bi podržala političke, gospodarske i institucionalne reforme, prekograničnu suradnju, regionalnu konkurentnost, regionalni razvoj, razvoj ljudskih resursa i potporu poljoprivredi i ribarstvu. Na taj način Europska unija pomaže Hrvatskoj u ispunjavanju europskih standarda i priprema institucije, uprave, poduzeća i civilno društvo za postizanje standarda na razini većeg dijela Europske Unije.³

Sredstva iz Europskih fondova dostupna su za sve vrste organizacija iz javnog, privatnog i civilnog sektora, kao i za građane te njihove inicijative. Sve navedene institucije i organizacije te pojedinačne osobe trebaju biti iz zemalja članica EU ili iz zemalja kandidatkinja. EU fondovi imaju za svaki natječaj definirane posebne uvjete te se oni razlikuju od natječaja do natječaja jednako kao i to tko može biti prijavitelj.

² Šoštar, M., i Devčić, A. (2011). Fondovi Europske unije i drugi dostupni izvori financiranja razvoja ruralnog turizma. Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, 2(2), 105-110., str. 107.

³ Šoštar, M., i Devčić, A. (2015). Regionalni razvoj i fondovi Europske unije: Prilike i izazovi., str. 21.

Strukturalna politika Europske Unije temelji se na nekoliko načela na kojima se baziraju i odluke oko dodjeljivanja sredstava za razne projekte i ulaganja unutar Europske Unije. Načela su:⁴

- **Programiranje** - pripreme višegodišnjih razvojnih planova, koje se provodi odlučivanjem utemeljenim na partnerskom modelu u nekoliko faza, sve dok državna ili privatna tijela ne počnu provoditi mjere.
- **Partnerstvo**- uključivanja regionalnih i lokalnih vlasti te ekonomskih i socijalnih partnera i drugih kompetentnih tijela u svim fazama izrade i realizacije razvojnog plana.
- **Dodatnosti**- pomoć EU isključivo je dodatna i nikako ne smije zamijeniti pomoć države članice manje razvijenim regijama.
- **Supsidijarnosti**- radi osiguranja provođenja odluka na što je moguće nižoj razini, kako bi se odlučivanje maksimalno približilo stanovništvu i provjerilo jesu li aktivnosti na razini EU opravdane i mogu li se provesti na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini.
- **Koordinacije**- sve aktivnosti EU moraju biti usklađene s ciljem stvaranja sinergijskih učinaka, postizanja maksimalnih učinaka i izbjegavanja nepotrebnih troškova.

Ključ za postizanje dodane vrijednosti europske kohezijske politike je "program" regionalnog razvoja. Program u okviru jednog koherentnog okvira utvrđuje ciljeve, proces i resurse za ulaganje u opremu, infrastrukturu i ljudske resurse uzimajući u obzir posebne okolnosti (snage i slabosti) regija. Obuhvaćaju srednjoročno i dugoročno, omogućujući tako da se intervencije planiraju u stabilnom, višegodišnjem okviru koji je ključan za realizaciju velikih investicija, stvaranje nacionalnih, regionalnih i lokalnih partnerstava te za izgradnju institucionalnih i administrativnih kapaciteta. Kao rezultat dogovora o sufinanciranju, programi povlače dodatne izdatke iz državnih javnih i privatnih izvora, stvarajući tako veći utjecaj na ukupna ulaganja.⁵

⁴ Kersan-Skabić, I. (2015). Ekonomija Europske Unije. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile., str. 31.

⁵ Barnier, M. (2003). The Future of European Regional Policy. *Intereconomics*, 292-310., str. 294.

2. 1. Pregled fondova Europske unije

Europska Unija raspolaže s raznovrsnim fondovima koji imaju ključnu ulogu u ostvarivanju svojih ciljeva, uključujući ekonomski rast, socijalnu koheziju, zaštitu okoliša, istraživanje i inovacije te razvoj infrastrukture. Ovi fondovi su financijski instrumenti kojima se potiče regionalni razvoj, inovacije, obrazovanje, zapošljavanje i druge politike Unije. Najznačajniji fondovi u okviru EU su:⁶

- Strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi) čine najveći dio financijskih sredstava EU-a namijenjenih za poticanje razvoja regija, gradova i ruralnih područja. Ovi fondovi se dijele na pet glavnih kategorija: Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Europski socijalni fond (ESF), Kohezijski fond, Fond za ruralni razvoj (EAFRD) te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFF). Primjerice, EFRR je financirao modernizaciju i proširenje zračne luke Franjo Tuđman u Zagrebu, što je značajno doprinijelo povećanju kapaciteta i kvalitete usluga te unaprijedilo međunarodnu povezanost Hrvatske. Također, EFRR je uložio sredstva u razvoj poduzetničkih zona i industrijskih parkova diljem Hrvatske, potičući lokalni gospodarski razvoj i stvaranje novih radnih mjesta.
- Kohezijski fond je poseban fond koji pruža financijsku potporu zemljama članicama EU-a s nižim bruto nacionalnim dohotkom po stanovniku. Glavni cilj Kohezijskog fonda je smanjiti gospodarske i socijalne razlike između regija unutar EU-a. Sredstva Kohezijskog fonda koriste se za ulaganje u prometnu infrastrukturu, okolišne projekte, obnovljive izvore energije te istraživanje i inovacije.
- Europski socijalni fond (ESF) fokusiran je na poboljšanje zapošljivosti, socijalne uključenosti i obrazovanja u Europi. ESF financira različite programe i projekte koji pomažu ljudima da steknu nova znanja i vještine, prilagode se tržištu rada te prevladaju društvene i ekonomske izazove. ESF je podržao različite obrazovne programe i projekte usmjerene na usavršavanje vještina i zapošljivost mladih i dugotrajno nezaposlenih

⁶ European Commission. (2024). European Structural and Investment Funds: Country factsheet - Croatia. Bruxelles: European Commission., str. 2.

osoba. Također, ESF je financirao programe integracije ranjivih skupina u društvo kroz obrazovanje i osposobljavanje, što je doprinijelo njihovoj socijalnoj uključenosti i poboljšanju životnog standarda.

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) podržava strateške investicije u regijama EU-a kako bi se potaknuo gospodarski rast, stvorila nova radna mjesta, poboljšala konkurentnost i potaknula inovacije. EFRR se koristi za ulaganje u infrastrukturu, istraživanje i razvoj, digitalizaciju, energetska učinkovitost te druge projekte koji doprinose održivom razvoju regija.
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) podržava poljoprivredu i ruralni razvoj u Europi, promičući održivu poljoprivredu, zaštitu okoliša, ruralni turizam i diversifikaciju gospodarstva u ruralnim područjima. EAFRD je financirao projekte za diversifikaciju poljoprivredne proizvodnje, razvoj ruralnog turizma i očuvanje biološke raznolikosti. Također, poticao je ulaganja u modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava, promicanje ekološke poljoprivrede te unaprjeđenje infrastrukture u ruralnim područjima.
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFF) pruža financijsku potporu ribarstvu, akvakulturi i povezanim industrijskim sektorima, s ciljem održivog korištenja morskih resursa, očuvanja biološke raznolikosti i unaprjeđenja uvjeta za život u obalnim zajednicama. EFF je financirao projekte modernizacije ribarske flote, izgradnje ribarskih luka te promicanja održivog ribarstva i akvakulture. Također, fond je podržao projekte zaštite morskog okoliša i očuvanja biološke raznolikosti, što je ključno za dugoročno održivo korištenje morskih resursa.

Svi ovi fondovi značajni su za provedbu politika i ciljeva EU-a te pridonose održivom razvoju, jačanju konkurentnosti i stvaranju novih radnih mjesta diljem Europe a posebice su značajni za Hrvatsku kao njezinu relativno novu članicu koja putem fondova omogućava svoj sveobuhvatni razvoj. Upravljanje ovim fondovima podliježe strogim pravilima i procedurama kako bi se osiguralo učinkovito korištenje sredstava i postizanje planiranih rezultata.

2. 2. Raspoređivanje sredstava iz fondova

Kako bi se osiguralo učinkovito korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova i usmjerenost na rezultate, komisija je postavila neke preduvjete prilikom dodjele ESI fondova zemljama članicama. Glavna svrha ovih uvjeta, koji se nazivaju i "*ex-ante conditionalities*", jest pomoći svim državama članicama i njihovim regijama u rješavanju pitanja koja su prošla iskustva posebno važna za učinkovitu provedbu fondova. Ta bi se načela mogla povezati, na primjer, s provedbom zakonodavstva EU-a, financiranjem strateških projekata EU-a ili administrativnom evaluacijom i institucionalnim kapacitetima.⁷

Ako netko ima ideju o pokretanju poduzetničkog pothvata ili želi unaprijediti svoj poslovni proces, važno je provjeriti mogu li se za to dobiti sredstva iz fondova Europske unije, poznatih kao EU fondovi. Ako je odgovor pozitivan, treba pronaći prikladan natječaj na koji se može prijaviti, razviti ideju uz pomoć nas ili drugih konzultanata, te razumjeti uvjete natječaja, kriterije za prihvatljivost, iznos bespovratnih sredstava te vlastiti udio u financiranju. Nakon pripreme projektnog prijedloga u određenom roku, projekt se prijavljuje na natječaj s potrebnom dokumentacijom, nakon čega slijedi evaluacija Europske komisije.

Sredstva iz EU fondova upravljaju se sukladno strogim pravilima kako bi se osigurala transparentna i odgovorna uporaba. Nadzor nad sredstvima provode 27 povjerenika EU-a, nadgledajući sve korake distribucije. Unatoč tome, većinu sredstava upravljaju države članice, što znači da su one odgovorne za provjeru i reviziju na nacionalnoj razini. Više od 76% proračuna EU-a upravlja se u partnerstvu s nacionalnim i regionalnim tijelima putem sustava zajedničkog upravljanja, posebice putem pet glavnih Strukturnih i investicijskih fondova. Ti fondovi igraju ključnu ulogu u provedbi strategije Europske unije.⁸

⁷ European Commission. (2024). op. cit., str. 4.

⁸ Novota, S. (2009). Europski fondovi za hrvatske projekte: priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija. Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije., str. 34.

Ti *ex-ante* uvjeti obuhvaćaju većinu područja ulaganja: poboljšanje regionalnih strategija za istraživanje i inovacije (R&I), kao i strateške planove vezane uz zaštitu okoliša, energetske resurse, promet, društveno-ekonomsku uključenost, zdravstvene usluge, strukovno obrazovanje, osposobljavanje i učinkovitost javne uprava.⁹

S obzirom na činjenicu kako se ponajviše potiče razvoj statistički najslabije razvijenih regija, a koje se nalaze i u Republici Hrvatskoj, razvijeni su različiti standardi bodovanja regija i područja pri natjecanju za sredstva iz Europske Unije. Za najsiromašnije regije, čiji je BDP ispod 75% prosjeka Europske Unije, projekti se financiraju sa 70% sredstava Europske Unije i 30% nacionalnih sredstava. Oba hrvatska statistička područja spadaju u skupinu najsiromašnijih regija, što znači da bi se udio nacionalnih sredstava u financiranju Europske Unije povećao sa sadašnjih 15% na 30%.¹⁰

Pri pitanjima europskih fondova ima ulogu i Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije¹¹ jer je sudionik programa Konkurentnost i kohezije te programa Učinkoviti ljudski potencijali kojima je podržano devet projekata koji su dio Europskog socijalnog fonda, te se podržala provedba 15 projekata od Europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Za javnu upravu je vezano to da djelovanje pri provedbi programa bude u skladu s strategijama kao što je Strategija razvoja javne uprave 2015.-2020. koje trebaju biti okvir za razvoj pravosuđa i javne uprave¹² kako bi djelovali u cilju strateškog razvoja uprave i većeg kapaciteta javnih službenika, kako bi bila kvalitetnija i transparentnija javna uprava. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU ima nadležnost pri Operativnom programu „Konkurentnost i kohezija“, dok u nadležnost Ministarstva rada i mirovinskog osiguranja spada program „Učinkoviti ljudski potencijali“. Osim navedenih tijela također u pitanjima kohezije sudjeluju i posrednička tijela prve i druge razine.

Strukturni fondovi i Kohezijski fond EU u službi su kohezijske politike EU. Njihovo postojanje odražava politički dogovor svih država članica Europske unije o načelu da proces povećanja ekonomske integracije u Europi mora biti popraćen naporima za osiguranje najšire raspodjele dobivenih nagrada kako na zemljopisnom, tako i na zemljopisnom području. socijalni pojmovi.

¹⁰ Novota, S. (2009). op. cit., str. 37.

¹¹ Službena web str. Ministarstva pravosuđa i uprave

¹² Bijela knjiga Europske unije o službama od općeg interesa (2004)

Kroz tri generacije programa regionalnog razvoja tijekom gotovo petnaest godina, Unija je već znatno doprinijela smanjenju razlika između regija u kontekstu dovršetka unutarnjeg tržišta i uvođenja jedinstvene valute. Ovaj rad nikako nije dovršen. Kohezijsku politiku trebat će obnoviti i reformirati ako se želi odgovoriti na izazove svih regija Europe koje proizlaze iz globalizacije.

Kohezijsku politiku potrebno je promatrati kao temeljan poticaj za gospodarski razvoj. Ignoriranje njezine važnosti značilo bi propustiti priliku za strateški rast i modernizaciju. Nažalost, zapadne zemlje često percipiraju kohezijsku politiku kao humanitarnu gestu umjesto kao priliku za poslovni prosperitet, što značajno umanjuje njezin stvarni potencijal. Ovi fondovi su na raspolaganju zemljama članicama Europske unije koje imaju potrebu za dodatnim sredstvima kako bi postigle uravnoteženi i održivi gospodarski i društveni razvoj. Hrvatska će imati pravo na korištenje ovih fondova nakon što postane članica EU. Kohezijska politika Europske unije usredotočena je na ekonomski razvoj uz dodatnu komponentu poboljšanja blagostanja. Slično kao u slučaju Marshallovog plana, ona potiče povećanje potražnje za proizvodima i uslugama iz zapadnih zemalja na istočnim tržištima. Na primjer, austrijske, njemačke i skandinavske tvrtke sudjelovale su u izgradnji infrastrukture u Poljskoj, Češkoj i Slovačkoj, slično kao što su američke tvrtke obnovile zapadnu Europu nakon Drugog svjetskog rata.

Što se tiče više kohezijske politike¹³ u Hrvatskoj se koriste Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond i Kohezijski fond kao elementi kohezijske politike. A osim Operativnih programa koji su koordinacijska tijela za usmjeravanje i tijela za ovjeravanje sudjeluje i Agencija za reviziju sustava provedbe programa, Tijelo za ovjeravanje odnosno Ministarstvo financija.

Tijekom svog mandata, Europska komisija je predložila pet ciljeva za kohezijsku politiku nakon 2020. godine, no nedostaje sveobuhvatna strategija. Komisija je definirala opće ciljeve, ali planira i značajne rezove. Konačne odluke donosit će se pod vodstvom novoizabrane predsjednice Europske komisije, Ursule von der Leyen. Komisija u odlasku predložila je smanjenje sredstava za kohezijsku politiku za oko 10 posto u proračunskom razdoblju od 2021. do 2027. godine, što bi rezultiralo proračunom od 330 milijardi eura. Ove projekcije za

¹³Šoštar, M., i Devčić, A. (2015). Regionalni razvoj i fondovi Europske unije: Prilike i izazovi.

potrošnju sredstava namijenjenih ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji nisu samo kontroverzne, već i nedovoljno argumentirane .¹⁴

Pri provedbi kohezijske politike ulogu ima i javna uprava čije djelovanje utječe na ekonomiju zemlje te je potrebno da hrvatska javna uprava se razvija i prilagodi kako bi ostvarila pozitivan utjecaj u provedbi europske politike. U provedbi politike u našoj zemlji čimbenici su tijela državne uprave te agencije, ispostave.

Temeljna svrha kohezijske politike Europske unije leži u postizanju ekonomske izjednačenosti među regijama unutar njezinih granica. U Republici Hrvatskoj, primjerice, postoje značajne regionalne disparitete koji se ne odnose samo na opći razvoj već i na sezonske karakteristike. Regije poput Dalmacije i Primorja imaju iznadprosječnu zaposlenost u usporedbi s nacionalnim prosjekom, ali ta zaposlenost dramatično varira ovisno o sezoni zbog snažne ovisnosti o turizmu, dok industrijski sektor ima manji utjecaj nego ranije, što čini izazovnim ostvarivanje stabilnog i održivog zapošljavanja.

Osim procesa rasporeda sredstava fondova također je važan proces kontrole provedbe projekata financirana od Europske unije, a u Hrvatskoj je Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (SAFU)¹⁵ koja je osnovana 2007.godine kao dio sustava upravljanja u Hrvatskoj nad projektima koji se financiraju iz proračuna Unije pa je tako SAFU postalo posredničko tijelo druge razine (PT2) koje je tako dio programa „Regionalna konkurentnost“ i Operativni program „Promet“ i „Zaštita okoliša“, te je također dobila ulogu posredničkog tijela u programu „Konkurentnost i kohezija“ (OPKK). No što se tiče područja upravne znanosti uloga SAFU je značajna zbog Twinninga koji je osnovan s ciljem kako bi se pomoglo državama pri provedbi europskog zakonodavstva, a glavnu ulogu pri primjeni imaju tijela državne i javne uprave država korisnica kao instrument suradnje institucija.

¹⁴ Arak, P. (19. 11 2019). Cohesion Policy Is No Charity. Visegrad Insight: <https://visegradinsight.eu/cohesion-policy-is-no-charity/>

¹⁵ Službena web. Stranica Središnje Agencije za financiranje i ugovaranje

3. Europski Parlament

Europski parlament je jedna od najvažnijih institucija Europske unije (EU) koja predstavlja građane država članica. Osnovan je 1952. godine kao Skupština Europske zajednice za ugljen i čelik, a 1962. godine postaje Europski parlament. Svoj sadašnji naziv nosi od 1987. godine. Sjedišta Europskog parlamenta nalaze se u Strasbourgu, Bruxellesu i Luxembourg.

Parlament se sastoji od 705 zastupnika koji se biraju izravnim glasovanjem svakih pet godina. Zastupnici dolaze iz svih država članica EU i zastupaju različite političke grupacije, od konzervativnih i liberalnih do socijalista i zelenih. Glavna zadaća Europskog parlamenta je donošenje zakona, zajedno s Vijećem Europske unije, te nadzor nad radom drugih institucija EU-a. Parlament ima ovlasti u mnogim područjima, uključujući poljoprivredu, okoliš, prava potrošača, transport, i unutarnje tržište. Europski parlament ima značajnu ulogu u procesu donošenja proračuna Europske unije. On razmatra i usvaja godišnji proračun EU-a, a također ima pravo predlagati amandmane. Pored zakonodavne i proračunske funkcije, Parlament vrši demokratski nadzor nad radom Europske komisije. Može odobriti ili odbiti imenovanje članova Komisije te postaviti pitanja i provoditi istrage.

Jedna od posebnosti Europskog parlamenta je uloga koju ima u jačanju demokratske legitimnosti Europske unije. Kroz rad parlamenta, građani EU-a imaju izravan utjecaj na zakonodavne procese, čime se osigurava da politika EU-a odražava volju njezinih građana. Europski parlament također promiče temeljna prava i slobode, sudjelujući u izradi zakonodavnih okvira koji osiguravaju zaštitu tih prava unutar Unije. Sve ove funkcije i ovlasti čine Europski parlament ključnim akterom u oblikovanju politike Europske unije, omogućujući da glas građana bude zastupljen na europskoj razini.¹⁶

Europski Parlament je predstavničko tijelo država članica EU čiji izravno izabrani zastupnici imaju ulogu predstavljanja njihovih interesa u raspravama s drugim institucijama te pri svom djelovanju i ispunjenju ciljeva članovi ovog predstavničkog tijela mogu iskoristiti mogućnosti da su dijelovi institucije koja ima mnoge uloge. Ovi zastupnici, birani svakih pet godina, djeluju unutar Parlamenta koji se sastoji od 705 članova iz različitih političkih grupacija i država

¹⁶ Department of European Affairs, European parliament, (2024). dostupno na: <https://www.affarieuropei.gov.it/en/european-institutions/institutional-framework/european-parliament/>

članica. Njihova glavna uloga je donošenje zakona i politika koje utječu na čitavu Uniju. Kao dio tzv. institucionalnog trokuta, zajedno s Europskom komisijom i Vijećem Europske unije, Europski parlament ima ključnu ulogu u procesu donošenja odluka i kreiranja politika s političkim i pravnim značajem za EU.¹⁷

Europski parlament je jedno od institucija Europske Unije koje je jedino tijelo unutar Europske unije koje je neposredno birano, a čija je zadaća da predstavlja interese i stavove svih građana Europske unije. Parlament trenutno čini ukupno 705 zastupnika koji izravno biraju građani iz 27 država članica na mandat od pet godina. Navedeni zastupnici u Europskom Parlamentu na svoj položaj¹⁸ stupaju na temelju slobodnih izbora odnosno na temelju slobodno izražene volje stanovništva Europske unije na neposrednim izborima. Članovi Europskog Parlamenta dobivaju svoj položaj u predstavničkom tijelu Europske unije kako bi predstavljali i zastupali interese i volju građana država članica na temelju čije su izražene volje dobili mandat te među njima su također i hrvatski zastupnici u Europskom Parlamentu.

Temeljni ugovori u početku nisu davali značajne ovlasti Europskom parlamentu, što je rezultiralo stalnim nezadovoljstvom zastupnika zbog demokratskog deficita i nelegitimnosti odluka koje su donosili neizabrani predstavnici. Zastupnici su stoga koristili sve pravne presedane u svoju korist, poticali neformalnu suradnju s Europskom komisijom, vršili pritisak na Vijeće, lobirali u nacionalnim parlamentima i samostalno tumačili određena prava iz postojećih ugovora. S uvođenjem izravnih izbora, Europski parlament počeo je koristiti sve svoje ovlasti kako bi istaknuo svoju važnost kao jedini izravno izabrani europski organ. Parlament je dobio niz novih ovlasti, a njegova uloga suzakonodavca značajno je ojačana. Lisabonskim ugovorom te su ovlasti dodatno proširene i uključene u redovni zakonodavni postupak.¹⁹

Postupak suodlučivanja, uveden Ugovorom iz Maastrichta i reformiran Ugovorom iz Amsterdama, postao je redovni zakonodavni postupak, koji Europski parlament postavlja kao

¹⁷ Department of European Affairs, European parliament, (2024). dostupno na: <https://www.affarieuropei.gov.it/en/european-institutions/institutional-framework/european-parliament/>

¹⁸Koprić I, Musa A, Novak G. Europski upravni prostor, Institut za javnu upravu Zagreb, (2012).

¹⁹ Čepo, D. (2013). Europski parlament: koga predstavlja, kako radi i treba li ga mijenjati?. Političke analize, 4 (14), 3-9., str. 4.

izravnog zakonodavca. Parlament je inzistirao na ovlastima koje ovaj postupak pruža, ističući da institucija koja crpi legitimitet iz volje građana mora imati ključnu ulogu u odlučivanju.

Prijašnji postupci suradnje, savjetovanja i pristanka, u kojima je uloga Europskog parlamenta bila ograničena, omogućili su zastupnicima da zahtijevaju ravnopravnost s Vijećem u odlučivanju. U postupku suodlučivanja, Europska komisija šalje prijedlog akta Parlamentu i Vijeću. Parlament raspravlja i predlaže amandmane, koje Vijeće mora razmotriti i obrazložiti ako ih odbije. Ako Parlament nije zadovoljan, može apsolutnom većinom odbiti stajalište Vijeća ili predložiti nove amandmane. Ako Vijeće odbije amandmane, formira se pomirbeni odbor. Ako se postigne kompromis prihvaćen od strane Parlamenta i Vijeća, prijedlog se usvaja. U suprotnom, prijedlog se odbacuje.²⁰

3. 1. Funkcije Europskog parlamenta

Parlament se može smatrati forumom za političke rasprave i donošenje odluka koje imaju utjecaj na sve građane Unije. Rasprave u Parlamentu često obuhvaćaju širok raspon tema, uključujući gospodarstvo, socijalna pitanja, okoliš, vanjsku politiku i mnoga druga područja. Parlament je također zadužen za usvajanje proračuna Europske unije, što uključuje pregled i odobrenje godišnjeg proračuna koji predlaže Europska komisija. Time Parlament osigurava da se sredstva EU-a koriste na način koji odražava prioritete i potrebe građana.²¹

Nadzorna funkcija Parlamenta nad Europskom komisijom uključuje pravo postavljanja pitanja, provođenja istraga i zahtijevanja izvješća o radu Komisije. Parlament može odobriti ili odbiti imenovanje članova Komisije te pokrenuti postupak izglasavanja nepovjerenja, što dodatno naglašava njegovu ulogu u osiguravanju odgovornosti i transparentnosti unutar EU-a.²²

Jedna od najvažnijih uloga zastupnika u Europskom parlamentu je zastupanje volje građana koji su ih izabrali. U zakonodavnom postupku, zastupnici rade na izradi, razmatranju i donošenju zakona koji utječu na različite aspekte života u EU. Ovaj postupak često uključuje suradnju i pregovore s drugim institucijama, poput Vijeća Europske unije i Europske komisije, kako bi se postigao konsenzus i usvojile mjere koje najbolje služe interesima Unije.

²⁰ Čepo, D. (2013). op. cit., str. 5.

²¹ Hix, S., Noury, A. G., & Roland, G. (2007). Democratic politics in the European Parliament. Cambridge University Press., str. 55.

²² Europski parlament. (2024). dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en>

Aktivnosti Parlamenta također su usmjerene na osiguravanje pravilnog djelovanja drugih tijela unutar EU-a na temelju demokratskih načela. Parlament ima važnu ulogu u promicanju temeljnih prava i sloboda, te se bavi pitanjima koja se tiču zaštite ljudskih prava, slobode medija i vladavine prava. Kroz svoje radne skupine, odbore i plenarne sjednice, Europski parlament radi na jačanju demokratskih procesa i institucija unutar Unije, osiguravajući da politika EU-a bude transparentna, odgovorna i u skladu s interesima njezinih građana.

Europski parlament, stoga, ne samo da igra ključnu ulogu u zakonodavnom i proračunskom procesu, već i u jačanju demokratske legitimnosti EU-a. Kroz rad Parlamenta, građani EU-a imaju priliku izravno utjecati na politiku Unije, što doprinosi jačanju osjećaja zajedništva i solidarnosti među državama članicama.

3. 2. Izbori za EU Parlament

U Hrvatskoj, izbor zastupnika u Europski parlament reguliran je Zakonom o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske (NN 92/2010, 23/2013, 143/2013)²³. Ovaj zakon utvrđuje osnovna načela prema kojima se zastupnici biraju neposrednim izborima, omogućujući svim hrvatskim državljanima da sudjeluju u procesu glasovanja tajno i jednako. Mandat zastupnika traje pet godina, počinje prvom sjednicom Parlamenta nakon izbora, osim u slučajevima kada se trajanje mandata može mijenjati odlukom Vijeća Europske unije o promjeni izbornog razdoblja.

Važno je istaknuti da zastupnici u Europskom parlamentu djeluju neovisno, bez obvezujućeg mandata, što znači da njihovo glasovanje i djelovanje u Parlamentu nije podložno uputama ili direktivama. Ovo načelo osobne odgovornosti pruža zastupnicima slobodu u donošenju odluka koje se temelje na njihovim uvjerenjima i procjenama. Zakonom je također propisano da svi hrvatski državljani s biračkim pravom imaju pravo glasovati za zastupnike u Europski parlament pod istim uvjetima, dok državljani drugih država članica EU-a koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Hrvatskoj također mogu sudjelovati u izborima.

²³ Zakon o izboru članova u Europski Parlament iz Republike Hrvatske (Narodne novine broj 92/2010, 23/2013, 143/2013)

Izborni postupak za izbor članova Europskog parlamenta reguliran je kako nacionalnim, tako i europskim zakonodavstvom. Nacionalna zakonodavstva donesena su u skladu s europskim pravilima koja su primjenjiva u svim državama članicama, ali mogu sadržavati i nacionalne specifičnosti. Temeljna europska pravila uključuju načela proporcionalne zastupljenosti, pragove za ulazak u parlament te pravila o nespojivosti drugih dužnosti s funkcijom zastupnika u Europskom parlamentu. Glavni pravni temelji za europske izbore su Ugovor o Europskoj uniji, Ugovor o funkcioniranju Europske unije i Povelja Europske unije o temeljnim pravima.²⁴

Važni akti koji reguliraju izbore za Europski parlament uključuju i Akt o izboru predstavnika neposrednim izborima iz 1979. godine, koji je kasnije zamijenjen Odlukom Vijeća EU iz srpnja 2018. godine. Prema članku 14. Ugovora o Europskoj uniji, broj zastupnika u Europskom parlamentu ograničen je na 750, ne uključujući predsjednika. Zastupljenost građana određuje se regresivno proporcionalno, s minimalnim brojem zastupnika iz svake države od šest, a maksimalnim od 96. Mandat zastupnika traje pet godina, a izbori se provode na temelju načela slobodnih i neposrednih izbora. Članci 20., 22. i 223. Ugovora o funkcioniranju Europske unije također su bitni za reguliranje pitanja vezanih uz europske izbore.²⁵

Izbori za članove Europskog Parlamenta regulirani su djelomično normama²⁶ koje vrijede u svim članicama, a koja su uređena aktima poput Izbornog akta iz 1976²⁷. Te norme obuhvaćaju temeljna načela kao što su razmjerna zastupljenost i korištenje sustava glasovanja putem lista ili sustava pojedinačnog prenosivog glasa, kao i nespojivost dužnosti i preferencijsko glasovanje. Što se tiče minimalnog praga za raspodjelu zastupničkih mandata, dobrovoljni prag iznosi do 5% valjanih glasova, dok je obvezni izborni prag uveden između 2% i 5% za izborne jedinice s više od 35 zastupničkih mjesta, uključujući slučajeve kada je cijela država jedna izborna jedinica.

Europski izborni proces, unatoč postojanju temeljnih načela koja su ujednačena za sve članice Europske unije, podložan je značajnim varijacijama zbog primjene nacionalnih zakonodavstava. Ova diverzifikacija rezultira različitim pristupima u područjima kao što su

²⁴ Europski parlament. (2024). dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en>

²⁵ Ugovor o funkcioniranju Europske unije, članci 20., 22 i 223.

²⁶ Direktiva Vijeća 93/109/EZ

²⁷ Akt od 20. rujna 1976. o izboru zastupnika u Europskom parlamentu neposrednim općim izborima, Odluka Vijeća (EU, Euratom) 2018/994 od 13. srpnja 2018.

podjela izbornih jedinica i minimalna dob za stjecanje prava glasanja. Dok većina članica određuje dob od 18 godina kao prag za stjecanje prava glasanja, neke zemlje imaju specifične pristupe. Na primjer, Austrija i Malta omogućuju glasanje već s navršenih 16 godina, dok u Grčkoj to pravo može biti ostvareno s navršenih 17 godina. Ovi nacionalni pristupi odražavaju specifične kulturne, političke i društvene kontekste pojedinih zemalja članica te prilagođavaju izborni proces njihovim unutarnjim potrebama i preferencijama građana.²⁸

Države također mogu različito normirati pravo glasanja za osobe koje nisu njihovi državljani, ovisno o propisima o boravištu. U nekim državama potrebno je imati stalno boravište, dok u drugima dovoljno je biti upisan u popis stanovništva ili zadovoljiti minimalno razdoblje boravka u državi.

²⁸ Costello, R., Thomassen, J., i Rosema, M. (2020). European parliament elections and political representation: policy congruence between voters and parties. In *Assessing Political Representation in Europe*. Routledge. London, str. 11.

4. Djelovanje zastupnika u EU Parlamentu

Djelovanje zastupnika u Europskom parlamentu predstavlja dinamičnu ulogu u europskoj politici i zakonodavstvu. Kao izabrani predstavnici svojih zemalja, oni su ključni glasnogovornici svojih birača na razini cijele EU. Njihova svakodnevica obuhvaća sudjelovanje u kreiranju zakona EU-a, nadzor nad radom Europske komisije te borbu za interese u područjima poput ekonomije, okoliša, sigurnosti i socijalne politike. Njihove rasprave su poput političkog ringa gdje se traže kompromisi, grade mostovi između različitih nacionalnih perspektiva te oblikuje zajednička europska agenda. U suštini, zastupnici EP-a su arhitekti europskog jedinstva, čvrsto povezani s temama koje su u srcu svakodnevnog života svih građana EU-a.

Dužnosti člana Europskog Parlamenta su uvelike vezane uz činjenicu da je Parlament zakonodavno tijelo. Obveze koje zastupnici dobivaju osvajanjem mandata su povezane s njihovom dužnosti da predstavljaju interese građana u predstavničkom tijelu a, odnose se na zakonodavne aktivnosti kroz plenarne sjednice, sudjelovanje u donošenju akata, aktivnostima u odborima i izaslanstvima te sudjelovanju na drugim sjednicama i sastancima. Rad Europskog Parlamenta je okrenut prema plenarnim sjednicama pa tako zastupnici sudjeluju u pripremama zasjedanja kroz djelovanje u parlamentarnim odborima i u samoj plenarnoj sjednici na kojoj se raspravlja o predloženim odlukama te se glasuje o tekstu akata. Također djelovanje zastupnika uključuje sudjelovanje u parlamentarnim odborima i izaslanstvima, davanje prijedloga rezolucija, izradu izvješća i mišljenja.

4. 1. Način rada EU Parlamenta

Europski Parlament je ključno zakonodavno i predstavničko tijelo Europske unije, jedinstveno po tome što su njegovi članovi izravno birani od strane građana europskih država. Osim svoje uloge kao predstavničkog tijela koje zastupa interese građana, Parlament djeluje i kao važan politički forum unutar Unije. Njegove nadležnosti su trojake prirode: zakonodavne, proračunske i nadzorne.²⁹

²⁹ Europski parlament. (2024). dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en>

Uloga zastupnika u Europskom parlamentu u redovnom zakonodavnom postupku počinje sudjelovanjem u parlamentarnim odborima, gdje se izrađuje izvješće o prijedlogu zakonodavnog teksta na temelju inicijativa Europske komisije. Odbori parlamenta ocjenjuju prijedlog i mogu ga izmijeniti prema svojim procjenama. Nakon toga, izvješće se podnosi na glasovanje u parlamentarnom odboru, a zatim ide na plenarnu sjednicu Parlamenta. Ovdje se raspravlja i glasa o predloženim izmjenama i konačnom prijedlogu.³⁰

Druga faza zakonodavnog postupka traje tri mjeseca za svako tijelo (Parlament i Vijeće), uz moguće produljenje za mjesec dana ako postoji potreba za usklađivanjem prijedloga. Konačna odluka donosi se u Vijeću na temelju kvalificirane većine. Ukoliko Vijeće prihvati stajalište Parlamenta u drugom čitanju, zakonodavni akt se donosi, a zatim slijedi objava. U slučaju nedostatka dogovora između Parlamenta i Vijeća nakon drugog čitanja, postavlja se Odbor za mirenje s jednakim brojem članova iz oba tijela radi postizanja kompromisa i sastavljanja konačnog zakonodavnog teksta. Odbor za mirenje saziva se u roku od šest tjedana, s mogućim produljenjem za dodatna dva tjedna. Ukoliko ni nakon trećeg čitanja ne dođe do dogovora, postupak se može završiti.³¹

Što se tiče proračunskih ovlasti, Europski parlament dijeli ih s Vijećem, posebice kada je riječ o donošenju godišnjeg proračuna. Ovlasti su podijeljene nakon stupanja na snagu Lisabonskog ugovora, koji je Parlamentu dao snažniju ulogu u proračunskim procesima, omogućujući mu sudjelovanje u cijelom postupku, od pripreme do izvršenja proračuna. Parlament također nadzire provedbu proračuna nakon njegova donošenja, što uključuje davanje smjernica i razrješnicu za izvršenje proračuna.³²

Građani su na petogodišnji mandat u ovom trenutku izabrali 705 članova Parlamenta, a osim njih u Parlamentu su ustrojeni i predsjednik te druga politička tijela poput Konferencije predsjednika, predsjedništva, kolegij kvestora, konferencija predsjednika odbora, konferencija predsjednika izaslanstava³³. Predsjednik Europskog parlamenta imenuje se sukladno

³⁰ Hix, S. i dr. (2007) op. cit., 686-690.

³¹ Poslovnik Europskog Parlamenta čl. 59- 78.

³² Hix, S., Hoyland, B. (2013) Empowerment of the European parliament. Annual review of political science, 16(1), 171-189., str. 172 – 173.

³³ Poslovnik Europskog Parlamenta čl. 22-30

poslovniku za mandat od dvije i pol godine, što čini polovicu trajanja parlamentarnog saziva, s mogućnošću ponovnog izbora. U obnašanju dužnosti, predsjednik se pomaže radom 14 potpredsjednika. Glavne odgovornosti predsjednika obuhvaćaju zastupanje Parlamenta u međunarodnim odnosima i prema drugim tijelima Europske unije, nadzor nad radom parlamenta, te osiguravanje poštivanja poslovnika, posebice tijekom rasprava na plenarnim sjednicama. Predsjednik također sudjeluje na sastancima Europskog vijeća gdje iznosi stajališta Parlamenta i potpisuje proračun nakon njegova usvajanja. Dodatno, dužan je potpisivati zakonodavne akte donesene u redovnom zakonodavnom postupku zajedno s predsjednikom Vijeća. U strukturi Parlamenta, osim predsjednika, postoje tijela kao što su konferencija predsjednika i predsjedništvo, čiji sastanci i odluke zastupnici prate kroz dostavljanje zapisnika.³⁴

³⁴ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

4. 2. Djelovanje europskih zastupnika

Dužnosti zastupnika u Europskom parlamentu usko su povezane s njegovim statusom kao zakonodavnog tijela Unije. Osnovne obveze koje zastupnici preuzimaju svojim izborom uključuju zastupanje interesa građana u predstavničkom tijelu putem sudjelovanja u zakonodavnim aktivnostima na plenarnim sjednicama, radu u odborima i izaslanstvima te prisustvovanju drugim relevantnim sjednicama i sastancima. Rad Europskog parlamenta je fokusiran na plenarne sjednice, na kojima zastupnici pripremaju svoje sudjelovanje kroz aktivno djelovanje u parlamentarnim odborima i sudjelovanje u raspravama i glasovanjima o zakonodavnim prijedlozima.

Zastupnici birani na izborima u svojim državama članicama Europske unije predstavljaju sve građane Unije, iako su birani prema nacionalnim kvotama na mandat od pet godina. Očekuje se da zastupnici djeluju u interesu svojih birača, što znači da hrvatski zastupnici djeluju s ciljem poboljšanja života hrvatskih građana koji su im povjerali svoj glas. Međutim, njihovi interesi i prioriteti mogu se razlikovati, budući da su hrvatski zastupnici integrirani u političke grupe Europskog parlamenta prema svojoj političkoj pripadnosti, a ne nacionalnom podrijetlu. Stoga se na plenarnim sjednicama zastupnici grupiraju i sjede prema pravilima o raspodjeli mjesta, gdje predsjednici klubova zastupnika zauzimaju mjesta u prvom redu, članovi Predsjedništva u trećem redu, dok se ostala mjesta raspoređuju abecednim redom. Plenarne sjednice održavaju se u Strasbourgu mjesečno, svaka traje četiri dana, dok se ostali radni sastanci parlamenta odvijaju u Bruxellesu, uz administrativnu potporu u Luxembourg. ³⁵

Na plenarnim sjednicama Europskog parlamenta zastupnici sudjeluju u aktivnoj raspravi o prijedlozima donošenja ili izmjene akata te odluka koje spadaju u parlamentarne ovlasti. Glavni cilj ovih sjednica je donošenje odluka putem glasovanja, za što je potrebno osigurati većinu glasova zastupnika. Prije nego što se donese konačna odluka, provede se rasprava tijekom koje se zastupničko mišljenje izražava kroz parlamentarna izvješća koja uključuju stajališta Komisije, predstavnika klubova zastupnika te samih zastupnika o temi rasprave.

Tijekom rasprave, zastupnicima se omogućuje vrijeme za govor tijekom zasjedanja, koje je obično ograničeno, a duljina ovisi o broju zastupnika koji žele sudjelovati. Rasprave mogu

³⁵ Hix, S. i dr. (2007) op. cit., str. 699.

trajati nekoliko sati, osobito ako je tema iznimno važna. Zastupnici obično govore na svom materinjem jeziku, a njihovi govori simultano se prevode na druge službene jezike putem usmenih prevoditelja.³⁶

Redoslijed govornika određuje se na temelju prioriteta, pri čemu izvjestitelji nadležnih odbora i predstavnici odbora imaju prednost. Uz zastupnike, na sjednicama mogu govoriti i gosti, poput državnih čelnika. Predsjednik Europskog parlamenta vodi plenarne sjednice otvaranjem, prozivanjem govornika, vođenjem tijeka sjednice te objavljivanjem rezultata glasovanja. Konferencija predsjednika klubova zastupnika priprema program sjednica kako bi se osiguralo učinkovito vođenje rasprava.

Za sve zastupnike u Europskom parlamentu, pa tako i za hrvatske predstavnike, plenarne sjednice predstavljaju ključan dio njihovog angažmana jer kroz njih imaju priliku izraziti svoje stavove, sudjelovati u glasovanjima te utjecati na politike i odluke koje značajno utječu na živote europskih i hrvatskih građana. Nakon rasprave i izlaganja stavova, slijedi postupak glasovanja na kojem zastupnici donose odluke o amandmanima i konačnom tekstu akta. Glasovanje se obično provodi u podne, a zastupnici sudjeluju dizanjem ruke ili elektroničkim putem ako nije jasno izražen rezultat. Klub zastupnika ili najmanje 38 zastupnika mogu zatražiti poimenično glasovanje, a moguće je i tajno glasovanje ako se za tim pokaže potreba.

Da bi odluka bila usvojena, potrebna je apsolutna većina uz prisutnost kvoruma, minimalnog broja zastupnika potrebnih za valjanost glasovanja. Ako kvorum nije dostignut, glasovanje se odgađa do sljedeće sjednice. U svom djelovanju, zastupnici se smatraju demokratski legitimiranim predstavnicima naroda, izabrani izravno na izborima, što je rezultat dugotrajnog razvoja Europskog parlamenta od prvih dana kao savjetodavne skupštine do sadašnjeg statusa s važnim zakonodavnim ovlastima u okviru EU-a.

³⁶ Hix, S. i dr. (2007) op. cit., str. 1-5.

5. Aktivnosti hrvatskih zastupnika u Parlamentu

U Europskom parlamentu, hrvatski zastupnici aktivno sudjeluju u raznovrsnim aktivnostima koje obuhvaćaju legislative inicijative, rasprave o ključnim temama za Europsku uniju i njene članice, kao i angažman u odborima i izaslanstvima. Njihova uloga nije samo zastupanje nacionalnih interesa, već i promicanje širih europskih ciljeva i vrijednosti. Kroz svoj rad, hrvatski zastupnici utječu na donošenje zakonodavstva koje ima direktan utjecaj na živote građana, te aktivno doprinose europskom integracijskom procesu svojom stručnošću, iskustvom i predanim zalaganjem.

Za djelovanje predstavnika je bitno to da nakon izbora postaju članovi Europskog Parlamenta te postaju predstavnici svih građana Europske unije. Pri djelovanju u europskom predstavničkom tijelu hrvatski zastupnici nisu raspoređeni zajedno s ostalim predstavnicima iz Hrvatske nego su grupirani u odnosu prema političkoj 21 pripadnosti pa su tako političke stranke iz nacionalnih zemalja organizirane u političke grupacije na razini Europe pa i tako hrvatski zastupnici na plenarnim sjednicama sjede ovisno o pripadnosti stranci,

5. 1. Članstvo u odborima i izaslanstvima

Trenutno je unutar europskog parlamenta aktivno 20 odbora koji se bave različitim područjima kao što su ekonomija, industrija, okoliš, ustavna pitanja i drugi relevantni sektori.³⁷ Nakon izbora, hrvatski zastupnici su raspoređeni u odbore prema vlastitim interesima i stručnosti. Sudjelovanjem u odborima, hrvatski zastupnici surađuju s kolegama iz drugih zemalja Europske unije. Tijekom sjednica odbora, aktivno sudjeluju u raspravama, glasanju o izvješćima te iznose svoje mišljenje i prijedloge. Na taj način, doprinose prijedlozima zakona i pripremi proračuna Europske unije.

Hrvatski zastupnici su tijekom desetljeća članstva Hrvatske u EU-u pokazali važnost odabira odbora u koje će biti integrirani, usmjeravajući se prema svojim specifičnim područjima znanja, stručnosti i interesa. Fokusravajući se na visoku stručnost i kvalitetu rada, mogu učinkovito utjecati na oblikovanje europskih politika te biti prepoznati u europskom

³⁷ Hix, S. i dr. (2007) op. cit., str. 105.

parlamentarnom okruženju. Osim članstva u odborima, ključno je za hrvatske zastupnike uspostaviti i održavati dobre odnose te surađivati sa svojim kolegama iz cijele Europe, što im omogućuje uspješniju promociju svojih političkih prijedloga.³⁸

Primjerice, velik broj hrvatskih zastupnika aktivno sudjeluje u Odboru za vanjske poslove poput Željane Zovko, Andreja Plenkovića i Tonina Picule, dok su drugi angažirani u različitim odborima kao što su Odbor za okoliš, javno zdravlje i sigurnost gdje djeluju Sokol, Sinčić i Jerković. Također, značajan interes pokazan je i za Odbor za industriju i energetiku te Odbor za unutarnje tržište i zaštitu potrošača, gdje su aktivni Ilčić, Flego i Glavak. Manji broj hrvatskih zastupnika uključen je u Odbor za pravna pitanja, dok je Davor Stier jedini predstavnik Hrvatske u Odboru za međunarodnu trgovinu. U Odboru za proračunski nadzor djelovali su Maletić, Valjalo i Ressler.³⁹

5. 2. Rad hrvatskih predstavnika

Hrvatski predstavnici, poput zastupnika drugih zemalja, s mandatom dobivaju različite obveze. U sklopu svojih dužnosti, imaju priliku sudjelovati u donošenju odluka koje se primjenjuju na razini cijele Europske unije, te je ovisno o njihovoj inicijativi koliko će uspješno iskoristiti te mogućnosti. Među hrvatskim zastupnicima u mandatu od 2019. do 2024. godine, posebno su se istaknuli u broju amandmana Tonino Picula s 2352 prijedloga, Biljana Borzan i s manjim aktivnostima Ivan Sinčić i Mislav Kolakušić s 10 i 18 prijedloga amandmana. Što se tiče prijedloga rezolucija, najaktivnija je bila Željana Zovko s 271 prijedlogom, slijedeći je Tonino Picula s 96 prijedloga, dok je Romana Jerković bila manje aktivna s samo 2 prijedloga, ali je ipak zauzela značajno mjesto u broju amandmana.⁴⁰

U proteklom desetljeću članstva Hrvatske u EU-u, važno je istaknuti da kvaliteta rada pojedinih hrvatskih zastupnika u odborima poput ribarstva i kulture ima veći utjecaj od kvantitete. Primjerice, Ruža Tomašić je uspješno branila hrvatske interese kao članica Odbora za

³⁸ Posavec, S. (2020). Analiza čimbenika utjecaja na ponašanje zastupnika u osmom sazivu Europskog parlamenta (Doctoral dissertation, University of Zagreb. The Faculty of Political Science)., str. 45.

³⁹ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

⁴⁰ Filipović, M. U EU parlamentu do sada je bilo ukupno 20 zastupnika iz Hrvatske. Sadašnjih 12 htjeli bi tamo opet. (04. 06. 2024.). dostupno na: <https://n1info.hr/vijesti/u-eu-parlamentu-do-sada-je-bilo-ukupno-20-zastupnika-iz-hrvatske-sadasnjih-12-htjeli-bi-tamo-opet/>

ribarstvo, dok su Ivan Matić i Željana Zovko pokazali značajan doprinos u Odboru za kulturu. Svaki odbor se sastoji između 25 i 81 člana koji biraju predsjednika i potpredsjednike na mandat od dvije i pol godine. Sastav odbora odražava političke orijentacije unutar zakonodavnog tijela.⁴¹

Osim stalnih odbora⁴², mogu se osnovati pododbori i posebni odbori uz suglasnost Konferencije predsjednika. Pododbori su odgovorni matičnim odborima i članovi su izabrani iz samih odbora. Predsjednik pododбора može sudjelovati u raspravama matičnog odbora uz odobrenje predsjednika odbora. Primjerice, Željana Zovko djeluje u pododboru za ljudska prava, dok je Tomislav Sokol član pododбора za javno zdravlje.⁴³

Posebni odbori se osnivaju za specifična pitanja i obično imaju mandat od 12 mjeseci, s mogućnošću produženja. Hrvatske zastupnice Romana Jerković i Sunčana Glavak trenutno sudjeluju u Posebnom odboru za borbu protiv raka, a Jerković je također aktivna bila u Posebnom odboru za pandemiju COVID-19. Glavak je također sudjelovala u Posebnom odboru za vanjsko upletanje u demokratske procese i za jačanje integriteta u Europskom parlamentu.

Izaslanstva predstavljaju skupine zastupnika unutar Parlamenta koje rade na unaprjeđenju odnosa s vodstvom zemalja i međunarodnim organizacijama izvan EU-a. Izaslanstva su važna za zaštitu ljudskih prava, poticanje demokracije i proširenje europskih vrijednosti izvan granica Unije, jačajući položaj Europskog parlamenta kao zakonodavnog tijela. Razlikuju se izaslanstva u formalnim međuparlamentarnim odborima, multilateralnim parlamentarnim skupštinama te izaslanstva za odnose s pojedinom zemljom ili skupinom zemalja.

Svrha sve tri vrste izaslanstava je održavanje i unaprjeđenje odnosa s trećim zemljama, ali razlikuju se u načinu i mjestu održavanja. Najveći broj izaslanstava, njih 25 od ukupno 44, su međuparlamentarna izaslanstva. Tijekom saziva Europskog parlamenta 2013. godine, zastupnik Marino Baldini je imao status zamjenika u izaslanstvu za odnose s Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, Srbijom, Crnom Gorom i Kosovom te je također bio aktivan u

⁴¹

⁴² Poslovnik Europskog Parlamenta, čl. 206-212.

⁴³ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

odnosima s SAD-om. Njegova kolegica Zdravka Bušić je djelovala u izaslanstvu za odnose s Arapskim poluotokom i Indijom.

Od 2014. do 2019. godine, među hrvatskim zastupnicima istaknuli su se Ivan Jakovčić kao potpredsjednik u Izaslanstvu za stabilizaciju i pridruživanje Albanije EU-u te kao zamjenik u Izaslanstvu za stabilizaciju i pridruživanje Srbije EU-u. Ivica Tolić je sudjelovao u Izaslanstvu Zajedničke parlamentarne skupštine AKP-a i EU-a, dok je Marijana Petir bila zastupnica u izaslanstvima za odnose s Izraelom te u Parlamentarnoj skupštini Unije za Mediteran. Davor Škrlec, član Zelenih, je osim aktivnosti u Odboru za okoliš sudjelovao u izaslanstvima za odnose s Kanadom te u Zajedničkom parlamentarnom odboru EU-a i Turske. Tijekom mandata od 2019. do 2024. godine, hrvatski zastupnici poput Valtera Flega, člana Obnovimo Europu, djelovali su kao zamjenici i potpredsjednici u Izaslanstvima za stabilizaciju i pridruživanje s EU-om i zemljama poput Srbije i Crne Gore. Nezavisni zastupnik Mislav Kolakušić bio je zamjenik u Izaslanstvu za odnose s Japanom. Članovi Saveza socijalista i demokrata, poput Biljane Borzan i Tonina Picule, također su se istaknuli u svojim aktivnostima u izaslanstvima poput Parlamentarne skupštine Euronesta i drugima.⁴⁴

U radu hrvatskih zastupnika u izaslanstvima uočava se usmjeravanje na unaprjeđenje odnosa s susjednim zemljama koje nisu članice EU-a, ali također su aktivni i u izaslanstvima koja održavaju odnose s drugim zemljama poput SAD-a i drugih.

Hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu imaju značajnu odgovornost prema svojim biračima da aktivno sudjeluju u donošenju odluka koje utječu na živote građana Europske unije, uključujući i hrvatske građane. Njihov cilj treba biti zastupanje nacionalnih interesa unutar EU te doprinos donošenju relevantnih zakonodavnih mjera.⁴⁵ Među hrvatskim zastupnicima, posebno su se istaknuli Tonino Picula i Željana Zovko prema EU Matrix Influence Indeksu⁴⁶, koji bilježi njihov utjecaj na legislativu Unije. Zovko je zauzela 57. mjesto u 2022., a Picula 93. mjesto, dok su 2023. Picula zauzeo 69. mjesto, Zovko 79., te Borzan 96. mjesto. U 2024., Zovko je napredovala na 19. mjesto, postavši najutjecajnija hrvatska

⁴⁴ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

⁴⁵ Raos, V. (2018). Delegati ili povjerenici? Analiza rada hrvatskih zastupnica i zastupnika u Europskom parlamentu. *Političke analize*, 9 (35), 14-20., str. 15.

⁴⁶ EU Matrix (2024). dostupno na: <https://eumatrix.eu/>

zastupnica, a slijedi ju Picula na 28. mjestu. Tomislav Sokol također je primjetan po svom radu u zdravstvu, posebice za osiguranje jednake pristupa zdravstvenoj skrbi unutar EU i olakšavanju pristupa liječenju u inozemstvu.

Iz prethodnih saziva, ističu se i uspjesi zastupnice Ružice Tomašić u području ribarstva i regionalnog razvoja te zastupnika Ivana Jakovčića. Biljana Borzan je postigla uspjeh u zaštiti potrošača kroz svoje djelovanje, posebno strategijom "Od polja do stola". Dodatno, pojedinačni uspjeh zastupnice Dubravke Šuice prepoznat je imenovanjem za potpredsjednicu Komisije za demokraciju i demografiju.

Uz navedene zastupnike, važno je istaknuti i rad ostalih zastupnika u prethodnim sazivima Europskog parlamenta. Ružica Tomašić postigla je značajan uspjeh u području ribarstva i regionalnog razvoja svojim aktivnostima. Ivan Jakovčić također je bio aktivan i prepoznat po svom radu. Biljana Borzan je strategijom "Od polja do stola" uspjela postići značajne rezultate u zaštiti interesa hrvatskih potrošača. Osim njih, i drugi zastupnici su bili izrazito produktivni u svom djelovanju unutar Europskog parlamenta. Posebno treba istaknuti uspjeh Dubravke Šuice, čiji je rad bio iznimno prepoznat, što ju je dovelo do imenovanja za potpredsjednicu Komisije za demokraciju i demografiju.⁴⁷

⁴⁷ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

6. Rad hrvatskih predstavnika na dodjeljivanju sredstava od EU fondova

Hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu svojim djelovanjem utječu na dodjelu fondova Europske unije, posebno kroz svoju angažiranost u različitim odborima i radnim skupinama koje su ključne za donošenje odluka o proračunu i raspodjeli sredstava. Kao članovi Europskog parlamenta, oni sudjeluju u zakonodavnom postupku koji uključuje usvajanje višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) i godišnjeg proračuna EU-a. U tom kontekstu, zastupnici lobiraju za interese Hrvatske, osiguravajući da projekti i prioriteti koji su važni za njihovu zemlju budu uključeni i adekvatno financirani.

6. 1. Djelovanje unutar odbora europskog parlamenta

Zastupnici iz Hrvatske često djeluju unutar odbora koji su izravno povezani s financijskim pitanjima, poput Odbora za proračune (BUDG) i Odbora za regionalni razvoj (REGI). Kroz svoj rad u ovim odborima, oni mogu predlagati amandmane na prijedloge proračuna, sudjelovati u raspravama i glasovati o ključnim odlukama koje utječu na raspodjelu fondova.⁴⁸ Njihova aktivnost u ovim odborima omogućuje im da izravno utječu na načine financiranja različitih programa i projekata unutar EU, uključujući one koji se provode u Hrvatskoj.

Odbor za proračune (BUDG) zadužen je za pripremu i donošenje proračuna EU-a, te za nadzor nad njegovom provedbom. Kroz rad u ovom odboru, hrvatski zastupnici imaju priliku izravno utjecati na prioritete financiranja Unije, predlagati amandmane i sudjelovati u pregovorima s Vijećem EU-a kako bi osigurali da proračun odgovara potrebama svih država članica, uključujući i Hrvatsku.

Jedan od istaknutih hrvatskih zastupnika u Odboru za proračune bio je Ivica Tolić, čija je aktivnost u ovom odboru odražavala njegovu posvećenost u osiguravanju transparentnosti i odgovornosti u raspodjeli sredstava EU proračuna. Tolić je bio uključen u pripremu i pregovore oko višegodišnjih financijskih okvira EU-a, te je svojim radom utjecao na proračunske politike koje podržavaju ekonomske i društvene potrebe Hrvatske i šire. Osim Tolića, hrvatska zastupnica Ivana Maletić također je bila aktivna članica Odbora za proračune. Njezina uloga

⁴⁸ Chiru, M. (2020). Loyal soldiers or seasoned leaders? The selection of committee chairs in the European Parliament. *Journal of European Public Policy*, 27(4), 612-629., str. 614.

fokusirala se na nadzor proračunskih izdataka i osiguravanje njihove učinkovite alokacije, kao i na promicanje financijskih instrumenata koji potiču gospodarski rast i zapošljavanje u EU. Kroz rad u BUDG odboru, Maletić je doprinosila donošenju odluka koje su bile ključne za stabilnost i razvoj Unije, te je aktivno sudjelovala u pregovorima o proračunskim prioritetima koji su odražavali interese Hrvatske i njezinih građana.⁴⁹

S druge strane, odbor za regionalni razvoj (REGI) usmjeren je na politike koje potiču ekonomski, socijalni i teritorijalni razvoj regija unutar Europske unije. Ovaj odbor igra ključnu ulogu u upravljanju fondovima za koheziju, koji su posebno važni za zemlje poput Hrvatske koje koriste ta sredstva za financiranje infrastrukturnih projekata, poboljšanje javnih usluga i jačanje konkurentnosti lokalnih gospodarstava. Sudjelovanjem u radu REGI odbora, hrvatski zastupnici mogu osigurati da sredstva iz kohezijskih fondova budu usmjereno prema prioritetima koji su važni za razvoj hrvatskih regija.

Ružica Tomašić, kao članica ovog odbora, istaknula se svojim radom i doprinosom u području ribarstva, ali i šireg regionalnog razvoja. Njezino iskustvo i zalaganje bili su od velikog značaja u oblikovanju politika koje potiču ekonomski napredak manje razvijenih regija i očuvanje ribolovnih resursa. Osim Ružice Tomašić, hrvatski zastupnik Ivan Jakovčić također je bio aktivan u Odboru za regionalni razvoj. Njegov rad posebno se fokusirao na poticanje suradnje između različitih regija unutar Europske unije te promicanje politika koje podržavaju održivi regionalni razvoj. Kroz sudjelovanje u radu REGI odbora, Jakovčić je doprinosio donošenju odluka i inicijativa koje su imale cilj jačanje ekonomske konkurentnosti i socijalne kohezije unutar regija EU-a.

Osim sudjelovanja u radu odbora, hrvatski zastupnici aktivno lobiraju za interese Hrvatske kroz razne formalne i neformalne kanale unutar Europskog parlamenta. Oni surađuju s kolegama iz drugih država članica i političkih grupacija kako bi izgradili podršku za inicijative koje su ključne za Hrvatsku. Na primjer, mogu raditi na osiguravanju dodatnih sredstava za projekte koji potiču razvoj ruralnih područja, unapređenje infrastrukture ili zaštitu okoliša. Ovakva suradnja često uključuje pregovore i dogovore koji mogu rezultirati povoljnijim uvjetima financiranja ili povećanjem dostupnih sredstava za hrvatske projekte.

⁴⁹ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

Kroz sudjelovanje u ovim odborima i aktivno lobiranje, hrvatski zastupnici pomažu osigurati da EU fondovi budu iskorišteni na način koji najbolje odgovara potrebama Hrvatske. Njihov rad u Odboru za proračune i Odboru za regionalni razvoj ključan je za osiguranje financijske potpore projektima koji doprinose održivom razvoju, jačanju konkurentnosti i poboljšanju kvalitete života građana. Na taj način, zastupnici iz Hrvatske doprinose oblikovanju politika koje omogućuju ravnomjerni razvoj svih regija i jačaju europsku solidarnost.

Nakon što je Hrvatska postala članica europske zajednice primijetila se korist i potreba lobiranja⁵⁰ te se primijetila potreba za aktivnijom ulogom u komunikaciji s europskim institucijama, potreba za suradnjom s partnerskim organizacijama na razini Unije pa se tako i hrvatski predstavnici prepoznali važnost lobiranja pri zastupanju interesa. Tako je došlo do osnivanja interesnih predstavničkih ureda u Bruxellesu, a nakon toga i se počinju i razvijati oblici izravnog zastupanja različitih sektora i društvenih organizacija.

Osim članova Europskog parlamenta koji su izabrani na izborima, također ulogu pri zastupanju interesa imaju i drugi čimbenici pa je tako među prvim hrvatskim institucijama, Hrvatska gospodarska komora otvorila svoje predstavništvo nakon što je prepoznala važnost interakcije s europskim tijelima, da bi kasnije svoja predstavništva osnovali i Hrvatska obrtnička komora i Zaklada za promicanje gospodarskih interesa. Nakon navedenih osnivanja se fokusiralo na zagovaranje u području regionalnih interesa te tako je došlo do otvaranja Ureda regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje i Ureda hrvatskih regija. U zadnje vrijeme primijetila se potreba za osnivanjem ureda nevladinih organizacija na poticaj Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.

Hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu imali su konkretne utjecaje na dodjelu fondova kroz svoj rad u Odboru za proračune (BUDG) i Odboru za regionalni razvoj (REGI). Na primjer, kroz BUDG odbor, hrvatski zastupnici su aktivno radili na osiguravanju financijske podrške za projekte koji se odnose na prometnu infrastrukturu. Jedan od takvih primjera je modernizacija željezničke pruge između Zagreba i Rijeke, koja je dio transeuropske prometne

⁵⁰ Vidačak I., „Lobiranje“ Interesne skupine i kanali utjecaja u EU, Planetopija, Zagreb 2007. str.95

mreže (TEN-T). Ovaj projekt je ključan za poboljšanje povezanosti Hrvatske s ostatkom Europe i za jačanje logističkih kapaciteta zemlje.⁵¹

U okviru REGI odbora, hrvatski zastupnici su se zalagali za povećanje financiranja za programe koji potiču razvoj ruralnih područja. Kroz Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR), zastupnici su osigurali dodatna sredstva za projekte koji poboljšavaju poljoprivrednu proizvodnju, infrastrukturu i usluge u ruralnim zajednicama. Na primjer, projekti koji su financirani kroz EPFRR uključuju modernizaciju poljoprivredne opreme, izgradnju sustava navodnjavanja i podršku mladim poljoprivrednicima u pokretanju njihovih poslovanja. Ove inicijative pomažu u smanjenju depopulacije ruralnih područja i potiču gospodarski rast u tim regijama.

Jedan od značajnih uspjeha hrvatskih zastupnika bio je osiguranje financiranja za projekt zaštite od poplava u Slavoniji. Kroz Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), osigurana su sredstva za izgradnju nasipa, poboljšanje sustava odvodnje i jačanje kapaciteta lokalnih zajednica za upravljanje rizicima od poplava. Ovaj projekt je od izuzetne važnosti za zaštitu života i imovine stanovnika Slavonije, koja je često pogođena poplavama.

Hrvatski zastupnici su također aktivno radili na osiguravanju sredstava za projekte u području kulture i turizma. Kroz Kreativnu Europu, program EU-a za podršku kulturnim i kreativnim sektorima, osigurana su sredstva za obnovu kulturne baštine i promociju kulturnog turizma u Hrvatskoj. Na primjer, projekt obnove tvrđave Sveti Mihovil u Šibeniku financiran je iz ovog programa, što je doprinijelo revitalizaciji lokalne zajednice i povećanju turističke atraktivnosti regije.

Izgradnja Pelješkog mosta, jednog od najznačajnijih infrastrukturnih projekata u Hrvatskoj, predstavlja odličan primjer kako hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu koriste svoje lobističke vještine i političke veze za osiguranje financiranja iz fondova EU-a. Pelješki most povezuje poluotok Pelješac s ostatkom Hrvatske, čime se zaobilazi teritorij Bosne i Hercegovine kod Neuma i osigurava neprekinuta teritorijalna povezanost Hrvatske. Hrvatski zastupnici su od samog početka projekta aktivno radili na promoviranju važnosti izgradnje

⁵¹ Filipović, M. U EU parlamentu do sada je bilo ukupno 20 zastupnika iz Hrvatske. Sadašnjih 12 htjeli bi tamo opet. (04. 06. 2024.). dostupno na: <https://n1info.hr/vijesti/u-eu-parlamentu-do-sada-je-bilo-ukupno-20-zastupnika-iz-hrvatske-sadasnjih-12-htjeli-bi-tamo-opet/>

Pelješkog mosta na europskoj razini. Kroz članstvo u ključnim odborima, poput Odbora za promet i turizam (TRAN) i Odbora za regionalni razvoj (REGI), zastupnici su isticali strateški značaj mosta za prometnu povezanost i gospodarski razvoj Hrvatske. Njihova argumentacija naglašavala je ne samo nacionalne interese, već i koristi za cijelu Europsku uniju, poput poboljšanja regionalne povezanosti i poticanja gospodarskog rasta u jugoistočnoj Europi.⁵²

Kroz intenzivno lobiranje i pregovore, hrvatski zastupnici su uspjeli osigurati značajnu financijsku podršku iz Kohezijskog fonda EU-a. Ukupno je za projekt Pelješkog mosta osigurano oko 357 milijuna eura iz ovog fonda, što je činilo 85% ukupnih troškova projekta. Zastupnici su koristili svaku priliku, od plenarnih sjednica do bilateralnih sastanaka s visokim dužnosnicima EU-a, kako bi osigurali podršku za ovaj ključni projekt.

Primjer lobiranja za Pelješki most također uključuje koordinaciju s nacionalnim tijelima i lokalnim vlastima. Hrvatski zastupnici su blisko surađivali s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture te sa županijskim vlastima Dubrovačko-neretvanske županije kako bi osigurali da svi aspekti projekta budu u skladu s europskim pravilima i standardima. Ova suradnja je bila ključna za uspješno podnošenje aplikacije za financiranje i za osiguranje potrebnih dozvola i suglasnosti.

U lobiranju za financiranje izgradnje Pelješkog mosta, nekoliko hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu posebno se istaklo i tako pokazalo svoj angažman u Europi. Dubravka Šuica, kao članica Odbora za regionalni razvoj (REGI) i potpredsjednica Odbora za promet i turizam (TRAN), bila je jedna od najglasnijih zagovornica projekta, koristeći svoje kontakte u Europskoj komisiji i parlamentu za osiguravanje podrške. Ivana Maletić, s iskustvom u regionalnom razvoju, osigurala je da aplikacija za financiranje bude pravilno pripremljena, dok je Tonino Picula, član Odbora za vanjske poslove (AFET), koristio svoje političke veze za privlačenje dodatne pažnje na projekt. Željana Zovko, također iz AFET-a, naglašavala je regionalni značaj mosta i radila na osiguravanju podrške kroz političke i diplomatske kanale. Ovi zastupnici su kroz svoje pozicije u ključnim odborima, intenzivno lobiranje i suradnju s nacionalnim i europskim institucijama, osigurali potrebnu financijsku podršku za Pelješki most iz Kohezijskog fonda EU-a. Njihov angažman bio je presudan za uspjeh projekta, koji sada

⁵² Hrvatski sabor. Otvorenje Pelješkog mosta (22. 07. 2022.) dostupno na: <https://www.sabor.hr/hr/press/priopcenja/predsjednik-sabora-jandrovic-na-svecanosti-otvorenja-peljeskog-mosta-neka>

poboljšava prometnu povezanost Hrvatske i cijele Europske unije, čime doprinosi gospodarskom razvoju i regionalnoj stabilnosti.⁵³

Osim financijske podrške, zastupnici su se također zalagali za ubrzavanje administrativnih postupaka i rješavanje prepreka koje su se pojavljivale tijekom provedbe projekta. Kroz stalni dijalog s Europskom komisijom i drugim relevantnim tijelima EU-a, uspjeli su osigurati pravovremeno rješavanje problema i nastavak radova bez većih zastoja. Njihov angažman pokazao je kako učinkovito lobiranje i politička koordinacija mogu značajno doprinijeti uspjehu velikih infrastrukturnih projekata.

6. 2. Suradnja s drugim zastupnicima iz susjednih i sličnih regija

Pored rada u odborima, hrvatski zastupnici često surađuju s drugim zastupnicima iz sličnih regija ili političkih grupacija kako bi stvorili koalicije koje podržavaju zajedničke ciljeve. Ova suradnja može biti ključna u osiguravanju podrške za projekte koji su od strateškog značaja za Hrvatsku, kao što su infrastrukturni projekti, razvoj poljoprivrede, turizma ili zaštite okoliša. Kroz lobiranje i pregovore, zastupnici mogu osigurati veće financiranje za projekte koji doprinose gospodarskom i socijalnom razvoju Hrvatske. Takva suradnja omogućuje im da pojačaju svoj utjecaj i osiguraju širu podršku za projekte koji su od strateškog značaja za Hrvatsku. Zastupnici koriste svoje političke veze i zajedničke interese kako bi oblikovali politike koje su u skladu s ciljevima održivog razvoja, gospodarskog rasta i zaštite okoliša.⁵⁴

Jedan konkretan primjer takve suradnje je projekt modernizacije prometne infrastrukture duž jadranske obale. Hrvatski zastupnici su zajedno s kolegama iz Italije i Slovenije radili na osiguravanju sredstava iz Kohezijskog fonda za poboljšanje cestovnih i željezničkih veza koje povezuju te tri zemlje. Ovaj projekt ne samo da poboljšava prometnu povezanost unutar regije, već i potiče gospodarski razvoj kroz lakši pristup turističkim destinacijama i bržu distribuciju roba.

⁵³ Europska komisija. Otvaranje pelješkog mosta. (2022). dostupno na: https://croatia.representation.ec.europa.eu/news/peljeski-most-2022-07-26_hr

⁵⁴ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

U području poljoprivrede, hrvatski zastupnici su udružili snage s kolegama iz drugih zemalja članica koje imaju slične poljoprivredne izazove, poput Mađarske i Poljske. Zajedno su lobirali za povećanje sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) za projekte koji podržavaju modernizaciju poljoprivredne proizvodnje i održivi razvoj ruralnih područja. Kao rezultat ove suradnje, Hrvatska je uspjela osigurati financiranje za projekte koji poboljšavaju poljoprivrednu infrastrukturu, poput izgradnje sustava navodnjavanja u Slavoniji i modernizacije mljekarskog sektora.

Suradnja hrvatskih zastupnika s kolegama iz drugih mediteranskih zemalja također je bila ključna za promicanje održivog turizma. Zajedno su radili na osiguravanju sredstava iz programa Kreativna Europa za projekte koji promiču kulturni turizam i očuvanje kulturne baštine. Primjer takvog projekta je obnova i digitalizacija povijesne jezgre Dubrovnika, što je povećalo njegovu turističku atraktivnost i doprinijelo očuvanju kulturnog naslijeđa.⁵⁵

Hrvatski zastupnici su također aktivno sudjelovali u pregovorima za osiguranje sredstava za projekte zaštite okoliša. Kroz suradnju s kolegama iz baltičkih zemalja, uspjeli su osigurati financiranje za projekte očuvanja morskog ekosustava Jadranskog mora. Projekti poput čišćenja morskih otpadaka i zaštite morskih staništa dobili su podršku iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EMFF), čime su osigurani važni resursi za očuvanje bioraznolikosti i održivog ribarstva.

Kroz lobiranje i pregovore, hrvatski zastupnici uspijevaju osigurati veće financiranje za projekte koji doprinose gospodarskom i socijalnom razvoju Hrvatske. Njihova sposobnost da izgrade koalicije i koriste političke veze unutar Europskog parlamenta omogućuje im da promoviraju interese Hrvatske na europskoj razini i osiguraju potrebna sredstva za ključne projekte. Time doprinose dugoročnom razvoju zemlje i poboljšanju kvalitete života njenih građana.

6. 3. Praćenje provedbe fondova EU kroz angažman hrvatskih zastupnika

⁵⁵ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

Hrvatski zastupnici također sudjeluju u praćenju provedbe fondova EU-a u Hrvatskoj. Njihova odgovornost ne prestaje nakon što su sredstva osigurana; oni nastavljaju nadzirati kako se ta sredstva koriste kako bi osigurali da projekti financirani iz fondova EU-a donose konkretne koristi građanima. U tu svrhu, zastupnici redovito komuniciraju s nacionalnim tijelima, lokalnim vlastima i nevladinim organizacijama. Ova suradnja omogućuje im da dobiju točne i ažurirane informacije o statusu projekata i potencijalnim izazovima u njihovoj provedbi.

Jedan primjer učinkovitog praćenja provedbe fondova EU-a je projekt izgradnje infrastrukture za odvodnju u urbanim područjima Zagreba.⁵⁶ Hrvatski zastupnici su, u suradnji s lokalnim vlastima, pratili realizaciju projekta koji je financiran iz Kohezijskog fonda. Redovitim sastancima i izvještajima osigurali su da se projekt provodi prema planu i u skladu s europskim standardima. Ova nadzorna uloga omogućila je brzu identifikaciju i rješavanje problema, što je dovelo do uspješne realizacije projekta i poboljšanja kvalitete života za stanovnike Zagreba.

U slučaju nepravilnosti ili problema u provedbi projekata, zastupnici mogu intervenirati i pokrenuti pitanja na razini Europskog parlamenta. Na primjer, ako se pojave sumnje u vezi s korištenjem sredstava ili transparentnošću projekata, hrvatski zastupnici mogu zatražiti istragu Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF). Takva je situacija zabilježena u slučaju projekta obnove škola u ruralnim područjima Dalmacije, gdje su se pojavile optužbe o nepravilnostima u postupku javne nabave. Intervencijom zastupnika, pokrenuta je istraga koja je osigurala da se sredstva pravilno koriste i da projekt bude proveden transparentno i učinkovito.⁵⁷

Hrvatski zastupnici također organiziraju radionice i informativne sesije za lokalne vlasti i nevladine organizacije kako bi im pomogli razumjeti procedure i kriterije za korištenje fondova EU-a. Na primjer, zastupnici su organizirali seriju radionica u Slavoniji usmjerenih na pripremu i provedbu projekata financiranih iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR). Ove radionice pružile su praktične savjete i smjernice za lokalne vlasti i organizacije, što je rezultiralo uspješnijim prijavama i provedbom projekata. Praćenje provedbe fondova također

⁵⁶ Grad Zagreb. Projekt Zagreb - najveći projekt u povijesti Grada Zagreba i generacijski iskorak u ulaganje u vodoopskrbu i odvodnju (02. 04. 2024.) dostupno na: <https://zagreb.hr/projekt-zagreb-najveci-projekt-u-povijesti-grada-z/196829>

⁵⁷ Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na: <https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>

uključuje redovito izvještavanje Europskog parlamenta o uspjesima i izazovima u korištenju sredstava. Hrvatski zastupnici koriste ove prilike kako bi istaknuli primjere dobre prakse, ali i ukazali na potrebne promjene u politikama ili procedurama. Tako su, na primjer, zastupnici izvijestili o uspješnoj provedbi projekta energetske obnove javnih zgrada u Rijeci, financiranog iz Europskog fonda za regionalni razvoj, što je dovelo do smanjenja troškova energije i poboljšanja uvjeta rada u tim zgradama.⁵⁸

Kroz sve ove aktivnosti, hrvatski zastupnici osiguravaju da sredstva EU-a budu iskorištena na način koji donosi najveću korist građanima Hrvatske. Njihova uloga u praćenju provedbe projekata pomaže u održavanju visokih standarda upravljanja, transparentnosti i odgovornosti, čime se povećava povjerenje u europske institucije i jača ukupni razvojni potencijal Hrvatske.

⁵⁸ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova RH. Slavonija, Baranja i Srijem. (2024). dostupno na: <https://razvoj.gov.hr/projekt-slavonija-baranja-i-srijem-4234/4234>

7. Zaključak

Hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu aktivno utječu na dodjelu fondova Europske unije, posebno kroz angažman u odborima i radnim skupinama ključnim za proračunske odluke. Oni sudjeluju u zakonodavnom postupku usvajanja višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) i godišnjeg proračuna EU-a, lobirajući za interese Hrvatske kako bi osigurali financiranje važnih projekata.

Hrvatski zastupnici često rade u odborima povezanim s financijama, kao što su Odbor za proračune (BUDG) i Odbor za regionalni razvoj (REGI). U BUDG odboru, zastupnici kao što su Ivica Tolić i Ivana Maletić predlažu amandmane, sudjeluju u raspravama i pregovorima, te osiguravaju financijsku podršku za hrvatske projekte. Njihova aktivnost uključuje nadzor proračunskih izdataka i promicanje financijskih instrumenata koji potiču gospodarski rast. U REGI odboru, zastupnici poput Ružice Tomašić i Ivana Jakovčića fokusiraju se na politike koje potiču regionalni razvoj i upravljanje kohezijskim fondovima. Njihov rad osigurava sredstva za razvoj infrastrukturnih projekata, poboljšanje javnih usluga i jačanje lokalnih gospodarstava u Hrvatskoj.

U svom radu sam pojasnila djelovanje predstavnika i navela koja prava i obveze uključuje položaj člana Europskog parlamenta te sam pojasnila funkcije Parlamenta. Također sam prikazala što sve uključuje rad hrvatskih zastupnika, njihove obveze vezane za plenarne sjednice, članstva u odborima i izaslanstvima te druge dužnosti u kojima sudjeluju s ciljem da se izbore za interese građana.

Hrvatski zastupnici su osigurali financiranje za značajne projekte, poput modernizacije željezničke pruge između Zagreba i Rijeke i povećanja sredstava za razvoj ruralnih područja kroz Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR). Osim toga, zastupnici su osigurali sredstva za projekte zaštite od poplava u Slavoniji i obnovu kulturne baštine kroz program Kreativna Europa.

Jedan od najznačajnijih projekata je izgradnja Pelješkog mosta, za koji je osigurano 357 milijuna eura iz Kohezijskog fonda EU-a. Ovaj projekt poboljšava prometnu povezanost Hrvatske i doprinosi regionalnom razvoju. Zastupnici poput Dubravke Šuice i Ivane Maletić

intenzivno su lobirali za ovaj projekt, koristeći svoje kontakte i političke veze kako bi osigurali podršku. Hrvatski zastupnici surađuju s kolegama iz drugih regija i političkih grupacija kako bi osigurali podršku za projekte od strateškog značaja za Hrvatsku. Primjeri uključuju modernizaciju prometne infrastrukture duž jadranske obale i projekte zaštite okoliša.

Osim osiguravanja sredstava, zastupnici nadziru provedbu projekata kako bi osigurali da se sredstva pravilno koriste i donose koristi građanima. Redovito komuniciraju s nacionalnim tijelima i lokalnim vlastima te organiziraju radionice i informativne sesije kako bi olakšali korištenje fondova EU-a. Njihov rad doprinosi održavanju visokih standarda upravljanja, transparentnosti i odgovornosti u provedbi projekata, čime se jača povjerenje u europske institucije i razvojni potencijal Hrvatske.

Smatram da su hrvatski zastupnici u svom radu bili aktivni i postigli dobre rezultate u svom djelovanju u zaštiti interesa građana i iskorištavanja europskih fondova. Ipak u usporedbi s produktivnošću drugih zemalja, mogu biti i aktivniji jer bez obzira što smo manja zemlja možemo postići značajne rezultate u obrani interesa građana. Hrvatski zastupnici, kao i drugi imaju mogućnost izbora različitih djelovanja koja bi trebali iskoristiti pogotovo jer s obvezama dobili su i značajne privilegije koje uživaju svojim položajem u Europskom Parlamentu.

Literatura

Knjige i stručni članci:

1. Barnier, M. (2003). The Future of European Regional Policy. *Intereconomics*, 292-310.
2. Chiru, M. (2020). Loyal soldiers or seasoned leaders? The selection of committee chairs in the European Parliament. *Journal of European Public Policy*, 27(4), 612-629.
3. Costello, R., Thomassen, J., i Rosema, M. (2020). European parliament elections and political representation: policy congruence between voters and parties. In *Assessing Political Representation in Europe*. Routledge. London
4. Čepo, D. (2013). Europski parlament: koga predstavlja, kako radi i treba li ga mijenjati?. *Političke analize*, 4 (14), 3-9.
5. European Comission. (2024). *European Structural and Investment Funds: Country factsheet - Croatia*. Bruxelles: European Comission.
6. Hix, S., Noury, A. G., & Roland, G. (2007). *Democratic politics in the European Parliament*. Cambridge University Press.
7. Jacobs, F. (2014). *The European Parliament*. In *Reforming the European Union*. Routledge. London
8. Kersan-Skabić, I. (2015). *Ekonomija Europske Unije*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile.
9. Novota, S. (2009). *Europski fondovi za hrvatske projekte: priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija*. Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije.

10. Posavec, S. (2020). Analiza čimbenika utjecaja na ponašanje zastupnika u osmom sazivu Europskog parlamenta (Doctoral dissertation, University of Zagreb. The Faculty of Political Science)
11. Šoštar, M., i Devčić, A. (2011). Fondovi Europske unije i drugi dostupni izvori financiranja razvoja ruralnog turizma. Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, 2(2), 105-110.
12. Raos, V. (2018). Delegati ili povjerenici? Analiza rada hrvatskih zastupnica i zastupnika u Europskom parlamentu. Političke analize, 9 (35), 14-20.
13. Šoštar, M., i Devčić, A. (2015). Regionalni razvoj i fondovi Europske unije: Prilike i izazovi.
14. Vidačak I., „Lobiranje“ Interesne skupine i kanali utjecaja u EU, Planetopija, Zagreb 2007., 95
15. I.Koprić, A. Musa, G.Novak Lalić, Europski upravni prostor, Zagreb, (2012.)

Propisi:

16. Akt od 20. rujna 1976. o izboru zastupnika u Europskom parlamentu neposrednim općim izborima, Odluka Vijeća (EU, Euratom) 2018/994 od 13. srpnja 2018.
17. Direktiva Vijeća 93/109/EZ
18. Poslovnik Europskog Parlamenta
19. Ugovor o funkcioniranju Europske unije
20. Zakon o izboru članova u Europski Parlament iz Republike Hrvatske (Narodne novine broj 92/2010, 23/2013, 143/2013)

Internet izvori:

21. Arak, P. (19. 11 2019). Cohesion Policy Is No Charity. Visegrad Insight:
<https://visegradinsight.eu/cohesion-policy-is-no-charity/>
22. Department of European Affairs, European parliament, (2024). dostupno na:
<https://www.affarieuropei.gov.it/en/european-institutions/institutional-framework/european-parliament/>
23. Bijela knjiga Europske unije o službama od općeg interesa (2004), dostupno na:
<https://hrcak.srce.hr/file/200457>
24. Europska komisija. Otvaranje pelješkog mosta. (2022). dostupno na:
https://croatia.representation.ec.europa.eu/news/peljeski-most-2022-07-26_hr
25. Europski parlament. (2024). dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en>
26. Europski parlament – o Europskim zastupnicima. (2024). dostupno na:
<https://zagreb.europarl.europa.eu/hr/mep-s>
27. Poslovnik Europskog Parlamenta, dostupno na
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2023-07-10-TOC_HR.html
28. EU Matrix (2024). dostupno na: <https://eumatrix.eu/>
29. Filipović, M. U EU parlamentu do sada je bilo ukupno 20 zastupnika iz Hrvatske. Sadašnjih 12 htjeli bi tamo opet. (04. 06. 2024.). dostupno na: <https://n1info.hr/vijesti/u-eu-parlamentu-do-sada-je-bilo-ukupno-20-zastupnika-iz-hrvatske-sadasnjih-12-htjeli-bi-tamo-opet/>
30. Grad Zagreb. Projekt Zagreb - najveći projekt u povijesti Grada Zagreba i generacijski iskorak u ulaganje u vodoopskrbu i odvodnju (02. 04. 2024.) dostupno na:
<https://zagreb.hr/projekt-zagreb-najveci-projekt-u-povijesti-grada-z/196829>

31. Hrvatski sabor. Otvorenje Pelješkog mosta (22. 07. 2022.) dostupno na: <https://www.sabor.hr/hr/press/priopcenja/predsjednik-sabora-jandrokovic-na-svecanosti-otvorenja-peljeskog-mosta-neka>
32. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova RH. Slavonija, Baranja i Srijem. (2024). dostupno na: <https://razvoj.gov.hr/projekt-slavonija-baranja-i-srijem-4234/4234>
33. Službena stranica Europske unije (2024) dostupno na: https://european-union.europa.eu/index_hr
34. Službena stranica Državnog izbornog povjerenstva (2024.) dostupno na: <https://www.izbori.hr/site/>
35. Službena stranica Središnje agencije za financiranje i ugovaranje (2024.) dostupno na : <https://www.safu.hr/>
36. Službena stranica Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije dostupno na: <https://mpudt.gov.hr/eu-projekti/22102>